

ANBAR OTIN-O‘ZBEK AYOLLAR MADANIYATINING YORQIN YULDUZI.

Farg‘ona shahar 1-sonli politexnikumi ona tili va adabiyot fani o‘qituvchilari

Yo‘ldoshova Sanobar Sodiqjon qizi

Yuldasheva Nigoraxon Obbosxon qizi

Kalit so‘zlar:Anbar Otin (Tojixon Yusupova) – Asosiy shaxs, san’atkor,

O‘zbek og‘zaki ijodi , Asosiy ijro janri,Ijrochi (xonanda),Qo‘shiqnavis ,Doston, terma, lapar, yalla ,O‘zbek ayollar madaniyati ,"Otin" an’anasi .

O‘zbek xalq og‘zaki ijodining boyligi, ayniqsa, ayollar tomonidan yaratilgan va saqlanib kelinayotgan an’analar, o‘ziga xos muhim o‘rin egallaydi. Bu an’analarning yorqin namoyondasi – Anbar Otin (taxallusi; asl ismi Tojixon Yusupova) hisoblanadi. U nafaqat o‘zbek folklorining nodir durdonalarini ijro etuvchi, balki o‘zi ham she’riyat va qo‘shiqlar yaratuvchi, raqs va teatr san’ati bilan shug‘ullangan, qisqa umrida o‘zbek madaniyatiga beqiyos hissa qo‘shgan iste’dodli san’atkor edi.

Hayoti va faoliyati

Anbar Otin 1905-yil 15-oktyabrda Buxoro amirligidagi Chorjo‘y (hozirgi Turkmanistonning Turkmanobod shahri) yaqinidagi Qorabo‘y qishlog‘ida tavallud topgan. Uning oilasi badihago‘y va san’atga mehr qo‘ygan muhitda bo‘lgan. Yoshlik chog‘laridanoq u xalq qo‘shiqlari, terma va lapar, dostonlar, ayniqsa, *Zaynab va Omon*, *G‘aroyib qiz*, *Yusuf va Ahmad* kabi dostonlarni o‘rgangan va aytishga qiziqqan.

1918-yilda oilasi bilan Buxoroga ko‘chib o‘tadi. Bu yer uning ijodiy rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. U mashhur xonandalar va og‘zaki ijod ustalari, jumladan, Otaxonimning ta’siri ostida shakllanadi. 1920-yillarda Buxorodagi madaniy hayotda faol qatnasha boshlaydi.

1924-yilda Toshkentga keladi va bu yerda uning faoliyati yangi bosqichga ko‘tariladi. U Hamza nomidagi O‘zbek davlat teatriga (keyinchalik O‘zbekiston milliy akademik drama teatri) ishga kiradi, tomoshalarda rollar ijro etadi. Shu bilan birga, uning qo‘shiq aytish mahorati ham yanada takomillashadi.

Anbar Otin dastlab faqat ayollar oldida, to‘y-tomoshalarda ijro etgan bo‘lsa, keyinchalik konsert sahnasiga chiqa boshlaydi. Uning kuchli, jo‘shqin va ohangdor ovozi, jozibador ijrosi, ayniqsa, lirik, muhabbat va kundalik hayotga oid qo‘shiqlari tez orada uni xalq orasida juda mashhur qiladi. Uning qo‘shiqlari haqiqiy "xalq qo‘shig‘i" maqomini oladi.

Ijodiy merosi

Anbar Otinning ijodi ko‘p qirrali edi:

Xalq qo‘shiqlarini ijro etish: U o‘zbek xalq qo‘shiqlarining eng yaxshi va tipik namunalarini o‘z repertuariga kiritgan. "O‘zbekim", "Erkalab", "Yor-yor", "O‘lan", "Oq toshqin", "Ko‘zim tog‘" kabi qo‘shiqlar uning ijrosida yangi hayotga ega bo‘ldi va keng tarqaldi.

O‘z qo‘shiqlarini yaratish: U faqat ijrochi emas, balki kompozitor va shoira ham edi. Uning yaratgan qo‘shiqlari orasida "Bog‘cha", "Lola", "Chittak gul", "Kecha bilan kun" va boshqalar alohida o‘rin tutadi. Bu qo‘shiqlar oddiy, samimiy, xalq ruhiga yaqin bo‘lib, tez orada muxlis topdi.

Folklor yodgorliklarini saqlash: Anbar Otin o‘z xotirasida ko‘plab doston, terma, lapar, yalla va boshqa folklor janrlarini saqlab qolgan. 1936-yilda Moskvada

bo'lib o'tgan Butunittifoq folkloriga qo'yilgan yozma yodgorliklar sessiyasida u "O'lan" dostonini aytib, katta e'tirofga sazovor bo'lgan. Uning xotirasidan yozib olingan materiallar bugungi kunda ham qimmatli manba hisoblanadi.

Teatr va raqs san'ati: Teatr sahnasida ham o'zini sinab ko'rgan. Uning raqsga moyilligi ham bor edi.

Ma'naviy meros va ahamiyati

Anbar Otin o'zbek madaniyatida ayollar ijodiy erkinligining ramzi, o'zbek xalq qo'shig'ining klassik namunasi va folklorni yangi davrga olib chiqqan pivo sifatida qaraladi. U o'z ijodida keksa avlod an'analarini davom ettirib, uni yangi mazmun va shakllar bilan boyitdi.

Uning qo'shiqlari ayollarning his-tuyg'ulari, sevgi, mehnat, tabiat go'zalligiga bag'ishlangan bo'lib, o'zbek ayolining ma'naviy dunyosini ochib beradi. Anbar Otin, shuningdek, o'zbek madaniyatida "otin" an'anasining sahnaviy va professional shakllanishiga yo'l ochgan birinchi san'atkorlardan biri sanaladi.

Hayotning oxiri va xotirasi

Yoshligidanoq nozik tan Anbar Otin og'ir kasallikka chalinadi (sil kasalligi). U kasallik bilan zo'r kurash olib bordi, lekin 1938-yil 28-iyulda, atigi 33 yoshida vafot etdi. Toshkentdagi Chig'atoy qabristoniga dafn qilindi.

Uning qisqa, lekin sermahsul ijodi keyingi avlod xonanda va qo'shiqnavislariga, jumladan, Tursunoy Saidazimova, Saodat Qambarova, Yulduz Usmonova va boshqa ko'plab san'atkorlarga kuchli ta'sir ko'rsatdi. Uning qo'shiqlari bugungi kungacha kuylanib, tinglanib kelmoqda. O'zbekiston radiosi fondida uning noyob yozuvlari saqlanadi.

Qo'shimcha ma'lumot:

Mashhur qo‘shiqlari: *Bog‘cha, Lola, Chittak gul, Kecha bilan kun, O‘zbekim, Erkalab, Yor-yor, O‘lan, Oq toshqin, Ko‘zim tog‘, Endi yig‘lama* va boshqalar.

Uning hayoti va ijodi haqida hujjatli filmlar, ma‘ruzalar tayyorlangan.

Toshkent va Buxoroda uning nomi ko‘chalarga berilgan.

Xulosa

Anbar Otin – o‘zbek xalqining ma‘naviy boyligi, uning musiqa va og‘zaki ijod an‘analarining tirik namunasidir. Uning ijodi o‘tmish va hozir, an‘ana va yangilik, qadriyat va zamonaviylik uyg‘unligining namunasi bo‘lib qolmoqda. Anbar Otinning nomi va merosi nafaqat o‘zbek, balki butun Markaziy Osiyo madaniyati tarixida alohida, yorqin sahifa sifatida abadiy yorqin bo‘lib turadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Karomatov, F. "O‘zbek mumtoz musiqasi va uning tarixi." – O‘zbek musiqasi tarixiga oid asarda Anbar Otin haqida ma‘lumotlar mavjud.

"O‘zbekiston kompozitorlari va musiqashunoslari" ensiklopedik lug‘ati. – Qisqa ma‘lumot berilgan.

"O‘zbekiston xalq ijodchilari" to‘plamlari.

Matyoqubov, O. "Anbar Otin" – San‘atkor haqidagi ma‘ruza va maqolalar.

"O‘zbek tili va adabiyoti", "San‘at" jurnallaridagi maqolalar (90-yillar va undan keyingi sonlar).

O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi (www.ziyouz.com kutubxonasi): Rasmiy ensiklopedik ma‘lumot.

"Xalq so‘zi" gazetasi arxivi: U bilan suhbatlar, xotiralar.

O‘zbekiston davlat radiosi va televideniyesi (MTRK) media-arxivi: Ovoz yozuvlari, hujjatli filmlar.

"Madaniyat.uz" rasmiy portal: Maqolalar, xotiralar.

O‘zbekiston kompozitorlar uyushmasi veb-sayti: Biografik ma‘lumotlar.